

PIESE DE ECHIPAMENT MILITAR DESCOPERITE ÎN *VILLA RUSTICA* DE LA GÂRLA MARE

Paul Dinulescu

Cercetarea *viliei rustice* de la Gârla Mare a început relativ recent, începând cu anul 1992. Încă de la prima campanie de săpături, pe lângă bogatul inventar agricol descoperit au ieșit la iveală și numeroase piese de echipament militar, majoritatea aparținând harnașamentului cabalin.

Prezența unor piese de echipament a permis lansarea ipotezei că în acest loc ar putea fi vorba despre o *mansio*. Acest articol tratează doar o parte din piesele descoperite, pe bază de analogii atât pentru teritoriul provinciei Dacia, cât și pentru restul Imperiului, în special piese provenite din zona *limes*-ului germanic.

1. Pandantiv cordiform perforat¹ (fig. 1):

Material: bronz; **Tehnica:** turnare; L: 4,3 cm, l: 2,7cm, **Stare de conservare:** bună.

În categoria pandantivelor în formă de inimă se află și grupa pieselor perforate. Aceste piese sunt foarte asemănătoare și se folosesc ca piese din componența unor pandantive ale echipamentului. Sunt fixate prin șarnier pe echipamentul militar. Ca motiv de decor se întâlnesc elemente în formă de *pelta*, cu diferite variații incluse în motivul cordiform. *Pelta* apare întotdeauna în formă singulară, ca element decorativ central, având zona centrală perforată. În unele cazuri, se întâlnesc și piese la care decorul nu este perforat, iar în alte cazuri, piesele sunt decorate cu motive în formă de volută. O datare exactă a acestor piese nu există decât în rare cazuri cu ajutorul contextului stratigrafic ale descoperirii lor. Se știe însă, că aceste pandantive apar în secolul al II-lea. Pentru fixare aceste piese au un buton, dar la piesele condiforme cu decor în formă de *pelta* datarea se face după anul 150 fiind utilizate până în secolul al III-lea. Partea superioară a piesei este rotunjită și terminată în formă de volută îndoită înspre interior. De la ambele capete iese o tijă care trece prin centrul piesei. Piciorul piesei este în formă de palmetă și câteodată se termină cu un nodul.

Analogiile pentru această piesă provin de pe limesul germanic, din castrele de la Feldburg și Zugmental, precum și din Britannia de la Richborough și Housesteads².

2. Cataramă cu buclă de atașare³ (fig. 2):

Material: bronz; **Tehnica:** turnare; L: 3,7 cm, l: 2,6 cm; **Stare de conservare:** bună
Ornamentele sunt realizate prin plasarea în interiorul verigii a două proeminențe ușor

---

¹ Stîngă 2005, p. 67.

² Oldenstein 1976, p. 127-131.

³ Stîngă 2005, p. 67.

curbate. În general aceste cataramae aparțin celei de-a doua jumătăți a secolului al II-lea și erau atașate curelelor de harnașament. Majoritatea pieselor care fac parte din această categorie au verigi ovale cu volute interioare care sugerează elemente vegetale stilizate

La alte piese ornamentul vegetal este obținut prin decuparea unor orificii semilunare.

Analogii pentru această piesă avem în castrele de la Zugmantel, Saalburg. De remarcat că uneori aceste piese erau asociate cataramelor compozite⁴.

3. Pinten⁵ (fig. 3):

Material: fier; **Tehnica:** turnare; **Dimensiuni:** L=4,2 cm, l=2 cm; **Stare de conservare:** bună, cu grad avansat de uzură.

Piesa este realizată din fier⁶, cu arcada îngustă și prevăzută cu un spin conic. Aparține categoriei pintenilor cu ureche, tipul cel mai răspândit în Dacia. Ca datare se datează în secolul I, dar și în secolul următor, iar ca analogii avem o serie de piese descoperite la *Porolissum*, *Arutela*, Gresia, Câmpulung-Pescăreasa⁷.

4. Aplică de curea⁸ (fig. 4):

Material: bronz; **Tehnica:** turnare; **Dimensiuni:** L=10,7 cm, l=1,5cm; **Stare de conservare:** bună.

Aplică de harnașament alungită cu corpul profilat⁹. Avea un simplu rol decorativ¹⁰ și era fixată cu ajutorul celor două nituri, câte unul la fiecare dintre capetele sale¹¹. Aceste piese sunt în majoritate cositorite/argintate, dar sunt și de bronz, cum este o piesă de la Gârla Mare. Aceste piese au o largă răspândire de-a lungul întregului secol I¹².

Analogii: Poiana (jud. Galați), Augusta Raurica, Alesia, Rheingönheim în Germania Superior și Stockton în Britannia¹³.

Datate: secolul I d. Chr.

5. Aplici de formă rectangulară folosită pentru împodobirea centurilor¹⁴ (fig. 5):

Material: bronz; **Tehnica:** turnare; **Stare de conservare:** bună.

Piese de formă rectangulară, ajurate, având ca motive de decor elemente vegetale, frunze de iederă sau elemente în forma literei S. Au pe revers două nituri pentru fixare. Piesele sunt legate una de alta în formă de lanț. Piesa de început este fictivă și nu spune nimic despre

⁴ Amon 2004 p. 132.

⁵ Stîngă 2005, p. 67.

⁶ Stîngă 2005, p. 72.

⁷ Amon 2004, p. 119.

⁸ Stîngă 2005, p. 64.

⁹ Pectulescu 2000, p. 213.

¹⁰ Deschler-Erb-1999, p. 63.

¹¹ Pectulescu 2000, p. 213.

¹² Deschler-Erb 1999, p. 63.

¹³ Pectulescu 2000, p. 207.

¹⁴ Stîngă 2005, p. 64.

tipologia pieselor și poziția lor centură. În general, aceste piese sunt asemănătoare din punct de vedere tipologic, dar acest lucru nu înseamnă că provin de la aceeași centură. Sunt răspândite din Britannia până la Dura Europos, iar motivele de decor denotă și o influență locală. Din punct de vedere cronologic se datează între a doua jumătate a secolului al II-lea și începutul secolului al III-lea¹⁵.

6. Aplică de curea¹⁶ (fig. 6):

Material: bronz, email; **Tehnica:** turnare; **Dimensiuni:** L=4,2 cm; **Stare de conservare:** bună, fără nit de fixare

Piesa se caracterizează printr-o formă rectangulară, având pe laturile scurte dispuse elemente în formă de *pelta*. De obicei, centrul piesei este gol sau dimpotrivă prezintă în zona centrală un element decorativ din metal. Aceste piese au dimensiuni mari având rolul unor aplici. Aceste piese erau decorate cu email monocrom în tehnica Millefiori. Piesa a fost descoperită în stare fragmentară, fără nit de fixare. În partea superioară are forma de *pelta*. Decorul monocrom de culoare verde este dispus în casete. Se datează în secolele II-III¹⁷.

7. Garnitură de curea¹⁸ (fig. 7):

Material: bronz, email; **Tehnica:** turnare; **Dimensiuni:** L:4,2 cm; **Stare de conservare:** fără nit de fixare

Garnitura este rotundă cu marginile alveolate, câmpul piesei a fost organizat în trei zone concentrice, cea marginală formată din mici alveole umplute cu email verde. În cercul central decorul este simplu, monocrom, de culoare albastră și a fost segmentat încă de la turnarea piesei în șase sectoare dispuse radial în care apar elemente geometrice stilizate, de forma cifrei romane de 100.000, respectiv o bară verticală intersectată în partea superioară de câte două segmente de cerc. Acest motiv este alternat cu un altul, în care pe baza verticală cele două motive sunt dispuse pe un segment cu arcul deschis spre marginea piesei, iar al doilea dimpotrivă spre zona centrală a piesei. Spațiile dintre elemente sunt umplute cu email. În zona centrală un mic cerc emailat, nu se menționează culoarea, acum fiind spart. Este și locul unde era fixat cuiul.

Analogii: Romula

Datare: piesa aparține secolului al III-lea¹⁹.

8. Pandantiv în formă de inimă (fig. 8):

Material: bronz; **Tehnica:** turnare; **Dimensiuni:** L=3,8 cm, l=2,4 cm; **Stare de conservare:** bună

Corpul piesei în formă de lacrimă se termină de obicei cu un nasture de capăt, nasture

---

¹⁵ Oldenstein 1976, p. 193-197.

¹⁶ Stîngă 2005, p. 64.

¹⁷ Benea, Crînguș, Regep, Ștefănescu 2006, p. 127.

¹⁸ Stîngă 2005, p. 64.

¹⁹ Benea, Crînguș, Regep, Ștefănescu 2006, p. 126.

care lipsește în cazul acestei piese. Pandantivele în formă de lacrimă sunt o formă foarte răspândită și care de multe ori este folosită în combinație cu cele în formă de semilună. Se pare că acest tip de pandantive au apărut încă din vremea lui Claudius²⁰. Pandantivele nu îndeplinesc de obicei nici o funcție practică. Ele erau folosite ca podoabă, ca și amuletă protectoare, putând fi considerate și ca un semn distinctiv al rangului. Datorită modului de fixare la harnașamentul calului aceste pandantive puteau să se piardă foarte ușor²¹. Piesa este îndoită anterior²². Ca analogie avem o piesă descoperită la Drobeta²³.

Piese de echipament militar descoperite la Gârla Mare și care sunt prezentate în cadrul acestui articol, prin analogie, dovedesc răspândirea lor atât pe teritoriul Daciei, dar și în restul Imperiului Roman, fapt care demonstrează existența unei standardizări a armamentului și echipamentului militar roman.

Military equipment pieces in the *villa rustica* from Gârla Mare (Summary)

In the *villa rustica* from Gârla Mare several military equipment and harness pieces were discovered. The 8 bronze and iron pieces are similar to those from the Roman Empire. One piece was enameled. All of them were obviously imports.

Bibliografie

Amon 2004	Amon, L., <i>Armamentul și echipamentul armatei romane din Dacia sud-carpatică</i> , Craiova .
Benea, Crînguș, Regep, Ștefănescu 2006	Benea, Doina, Crînguș, Mariana, Ștefănescu, Atalia, Regep-Vlascici, Simona, <i>Arta și tehnica emailului în Dacia Romană</i> , Ed. Excelsior Art, Timișoara.
Deschler - Erb 1999	Deschler-Erb, E., <i>Römisches Militär des 1. Jahrhunderts n. Chr in Augusta Raurica</i> , Römisch Germanischen Kommission Brand 28.
Oldenstein 1976	Oldenstein, J., <i>Zür Ausrüstung römischer Auxiliareinheiten</i> , BerRGK, 56.
Petculescu 2000	Petculescu, L., <i>Echipamentul militar roman din cetatea dacică de la Poiana (jud. Galați)</i> , în Istro-Pontica.
Ștîngă 2005	Ștîngă, I. <i>Villa rustică de la Gârla Mare</i> , Ed. Universitaria, Craiova.

²⁰ Deschler-Erb 1999, p. 57.

²¹ Deschler-Erb 1999, p. 49.

²² Ștîngă 2005, p. 73.

²³ Amon 2004, p. 127.

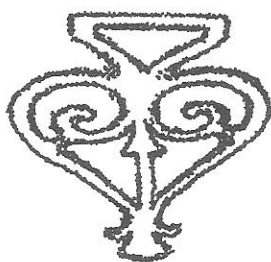

Fig. 1

Fig. 2

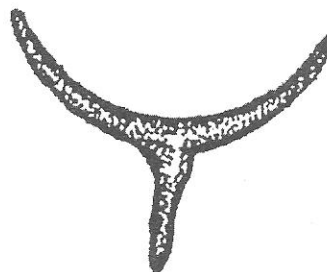

Fig. 3

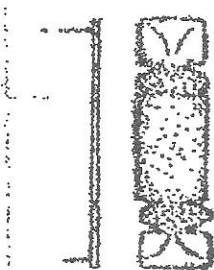

Fig. 4

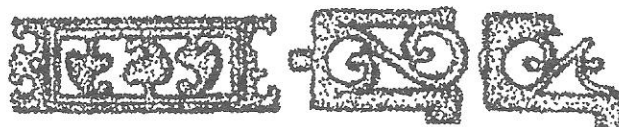

Fig. 5

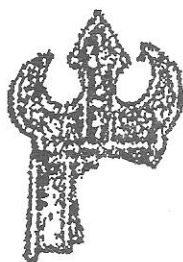

Fig. 6

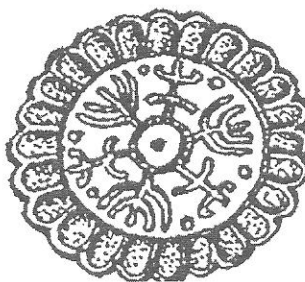

Fig. 7

Fig. 8